

Modernere auteursrecht maakt schrijvers niet rijker

Bert Natter

Oud-uitgever en schrijver

GroenLinks schiet zijn doel voorbij met het verkorten van het auteursrecht. Alsof vernieuwende kunstenaars nu niet aan de bak komen.

GroenLinks is van plan het auteursrecht te 'moderniseren', wat er op neer komt dat dit auteursrecht moet worden verkort. In *Kunstenaars moet je kunnen lezen, zien en horen* (Opinie&Debat, 2 april) blijken Femke Halsema en Mariko Peters zelf nauwelijks te beseffen wat ze zeggen: ze hebben het over 'het voorstel in ons conceptverkiezingsprogramma om het auteursrecht te verkorten van 70 naar 10 jaar.' Het is echter veel ingrijpender. De huidige wet legt het auteursrecht vast tot 70 jaar na de dood van de maker. Dat betekent dus dat de liedjes van John Lennon, die in december 1980 werd vermoord, pas in 2050 vrij komen. Het idee van GroenLinks gaat uit van 10 jaar na de eerste openbaarmaking, in dat geval waren de rechten van bijvoorbeeld *Strawberry Fields Forever* al in 1977 vrij.

Over die zeventig jaar valt te twisten, maar is het onredelijk dat het auteursrecht enige tijd blijft gelden na de dood van de maker? De werken die iemand heeft nagelaten vertegenwoordigen een onbekende gelddelijke waarde, een waarde die groot kan worden, zoals bij Sándor Márai, wiens roman *Gloed* na zijn zelfmoord een wereldwijde bestseller werd. Het lijkt mij niet onbillijk dat een deel van de opbrengsten naar de erven vloeit. Niemand kijkt ervan op als de kinderen van een miljonair

diens fortuin erven – een kapitaal waaraan de erfgenamen meestal weinig hebben bijgedragen.

Het gaat bij het auteursrecht niet alleen om geld. In hun stuk prijzen Halsema en Peters de 'prachtige digitale bewerking' van een roman van Jane Austen tot *Pride and Prejudice and Zombies* – die alleen tot stand kon komen doordat op het oorspronkelijke boek uit 1813 geen auteursrechten meer gelden. Ik juich het toe dat Jan Siebelink zelf kan bepalen of hij toestemming geeft voor de 'prachtige digitale bewerking' *Knielen op een bed violen en zombies*.

Volgens Halsema en Peters is het een 'groot probleem' dat 'schrijvers of musici nog geen 10 procent ontvangen van de opbrengst van hun inspanningen'. De vraag is of deze toestand een gevolg is van de huidige Auteurswet. Nu krijgt de componist inderdaad ongeveer 10 procent van de opbrengst. In het voorstel van GroenLinks krijg de componist na tien jaar zelfs dat niet meer.

Even daargelaten of een wetswijziging er iets aan kan veranderen: is die 10 procent werkelijk zo weinig? Ik heb elf jaar in de uitgeverij gewerkt en ik weet hoe de prijs van een boek tot stand komt. Van de winkelprijs van het boek is 6 procent btw; 10 gaat naar opslag en distributie; 20 is de kostprijs (redactie, zetwerk, papier, drukken en binden); ongeveer 40 gaat naar de boekhandel; 14 naar de uitgever en 10 naar de auteur.

Is het onredelijk dat het auteursrecht enige tijd blijft gelden na de dood van de maker?

De plannen van GroenLinks komen voort uit het feit dat de partij 'vernieuwende kunstenaars' wil 'omarmen', daarbij de indruk wekkend dat die nu niet aan de bak komen. Natuurlijk valt er nu en dan een nieuwe Vincent van Gogh buiten de boot, maar zou dat voorkomen worden als we de Auteurswet aanpassen?

Als we het tot de boekenwereld beperken: uitgevers zijn voortdurend op zoek naar nieuw talent. Er verschijnen steeds meer debutanten en als iemand 's avonds bij *Pauw & Witteman* verklaart dat hij over het ziekbed van zijn cavia 'een boek zou kunnen schrijven', hangen er de volgende morgen drie uitgevers aan de lijn.

Bij GroenLinks lijkt het idee te bestaan dat een heleboel talent wordt genegeerd door de macht van 'mediaconglomeraten' en 'muziekindustrieën', maar dat strookt niet met de werkelijkheid. Kunstenaars willen werken, gezien en gehoord worden, om Halsema en Peters te parafrazeren, en ik denk dat een deel van het talent van een kunstenaar schuilt in het vinden van een publiek. Dat begint met een voet tussen de deur krijgen bij een galerie, impresario, platenmaatschappij of uitgever.

Halsema en Peters stellen onomwonden vast dat voor 'miljoenen internetgebruikers onmiddellijke digitale beschikbaarheid normaal' is. 'Ook het huidige auteursrecht biedt daar geen bescherming tegen.' Tja, als wetten ons konden beschermen, dan zouden er geen moorden meer worden gepleegd. Het handhaven van de wet is door de voortschrijdende techniek problematischer geworden. Daarvoor moet een oplossing worden gezocht en die biedt GroenLinks niet.

Ik ben geen jurist, maar het is de vraag of deze aanpassing uitvoerbaar is, gezien de internationale verdragen die Nederland heeft ondertekend – wat dat betreft biedt dit plan hetzelfde soort utopische, maar praktisch onuitvoerbare vergezichten dat de PVV ons regelmatig voorspiegelt. GroenLinks is bezig aan een *mission impossible* en het lijkt mij goed dat dit ondoordachte plan uit het verkiezingsprogramma wordt geschrapt.